

Tarvitades klassifitseeritud ütelust, et terve kehas on terve waim, unustame meie, et terve waim omalorda tuntawalt kaasaõjib keha tugewaks saamisele ja et täielist koostööd organismis võib saavutada ainult nende mõlemate olemasolu puhul. Meie hiljutised raske üleelamised wabadusõjas peawad alati meil filmi ees olema ning ergutama meid raugemata tööle.

Tuues iseloomustuseks Napoleoni sõnu, et „sõjapidamiseks on vaja energiat, otsusvõimet ja tugewat tahtet“, julgen öelda, et Wene wäejuhatusel koosseisu tegewus Wene-Saksa sõjas 1914 — 1918 aastatel esineb tähtsamana — võib öelda isegi ainukejana — raskele nurjaminekute põhjusena. Wene armee juhtide otsustel ja tegewustel oli niisõrd mõduandew tähtsus, et kõik teised taktilised mõtted, lahingu materjaali olemasus j. n. e., mängisid ainult teise järgu tähtsusega osa.

(Kindral Rennenkampfi tegewus Soldau lahingu ajal, s. o. sel ajal, mil sakslased purustasid Samsonowi armee; 7. ja 9. Wene armee tegewus 14. kuni 26. detsembrini 1915. a.; Lääne ja Põhja rinde armeede tegewus 5 — 14 märtsini 1916 j. n. e. j. n. e.).

Meie sügawa weendumuse järele ei saa selle asja pääle waadata nii, nagu kuuluks wanemate juhtide wastawa ettevalmistuse küsimus paljude üldiselt tähtsate küsimuste hulka, mille lahendamise sõjaministeeriumi mure on. („Sõrgemate“ ehk „wanemate“ juhtide ehk üleimate mõiste all mõtan mina — meie oludele wastawal — ülemaid bataljoni, batarei, soomusrongi, tänkide roodu, soomusjõuwanakrite kolouni ja eskadroni üleimatest alates ja ülespoole).

Ei, see kapitaalne, esimese järgu tähtsusega küsimus peab saama eraldud ja nihutud kõige ette, selle pääle tuleb pöörata iseäralist tähelepanu seepärast, et selle küsimuse targast ja õnnestunud lahendamisest pääasjalikult oleneb mõit ja lüüasaamine sõjas, järelikult ka riigi õnn ja häälolu wõit tema häbi! (Ka wanad roomlased ütlesid, et parem lambakari lõwiga eesotsas, kui lõwide kari lambaga eesotsas).

Juhtide ettevalmistus, kaswatus ja walik ei olegi nii kerge ja nõuab endale suurt tähelepanu ja palju aega; loomulik, et tuleb rutata tööga selles sihis.

On tarwilik kõwendada teaduslikku ettevalmistust sõjakoolides, erilist tähelepanu juhtida mehiste ja tugewate karakterite väljatöötamise pääle, lasta neid läbitada wastaw teenistus, et nad mitte ainult ei õpiks tundma teenistust kõrgis ühikutes, waid et saada enam kestwama ja pääasjalikult, põhjalikuma kogemusega juhte. Tuleb arendada algatusvõimet, juhtida suurt tähelepanu meeste ettevalmistusele, kes wõiksid kandideerida wanemate juhtide kohtade pääle, samasugust tähelepanu juhtida ka õigele erapooltule ja õiglasele atesteerimisele ja walikule.

Ühe sõnaga, asja nii ajada, et oleks wõimalik kõige lühema aja jooksul panna suuremate ühikute (meie oludes — bataljonide, soomusrongide, batariide ja eskadronide) pääle kõige enam wäärilisi juhte, kes mitte ainult ei omanda hää hariduse ja kogemuse, waid — mis iseäranis tähtis — sõjalise karastuse, silmamõõdu ja waimu.

Maal peawad olema kõige esmalt sõjalise annetega inimesed, kellel talwus ja armastus sõjaasjanduse wastu, aga mitte sõjawäelased ainult mundri järele, nagu seda mõnikord juhtub . . .

Küsimus ei ole mitte ainult raske, waid igapäewasesse ellu puutuwate asjaolude tagajärjel, millel midagi ühist pole teenistuse huwidega, isegi piinlik, ja seepärast paljudki juhid, tundes meie puudusi ja arusaades nende kõrvaldamise tarwidust, hoiduwad isegi tungiwate küsimuste lahendamise oma kodanlike julguse puuduse tõttu, lastes juhtida end tuntud fraasist: minu tare seisab kangel kõrwal, — fraasist, mis nii kahjulik asjale, mille hääks oleme kutsutud teenima.

Arusaades meid ümbritsewast puudustest, peab olema mehijust ka iseenda hooljaks kontrollseerimiseks,

et mitte sattuda efitusse ning, nähes pinda ligimese silmas, palki omas silmas mitte tähele panna.

Meie oleme juba mõnigi ford, olgugi lühidalt, puudutanud seda küsimust awalikult, eesmärgiga pääjoontes äramärgida need nõuded, mis tulewad esitada sõjawäe juhtiwale koosseisule, oleme koostöökutl toonitanud tarwidust tõsta juhtide nii teenistusliku kui ka teadusliku ettevalmistust, samuti laiendada ja parandada nende ettevalmistuse tähtsama osa, s. o. taktilise ettevalmistuse tööde organiseerimist.

Ülalmainitud tähtsuse juures ei saa kahelda ja paljud muudugi saawad sellest aru ja on täiesti ühel arwamisel sellega. Kuid arusaamisest kuni oskamiseni, weel enam aga mingisuguse ettewõtte otstarbekohale ja energilise elluviimiseni on suurelatusline wähe. Seepärast oleme ka weendud, et mõnikord ei ole üleliigne korrata paljudelegi teatud, kuid asjale tähtsaid ja kaunlike tödeid, meelepidades, et isegi pühast kirjas on öeldud: koputage ja teile awatakse.

Kaasame töötama targalt, ühijelt ja energiliselt, et õppida meie usaldud tööd juhtima täielikus koostöös sõjateaduse elementaartõdedega, et selle abil arwata tulewases sõjas — kui see raske karik meile nüesti peaks osaks saama — juuri wigu, mis teewad täiesti kasutumaks tuhandete inimeste ennatjalawad jõupingutused, inimeste, kes wiimse weretilgani ausasti oma kohust täidawad isamaa ees.

Ei ole kahtlust, nagu juba mitmel korral on öeldud, et sõjaasjandus on meie ajal niipalju laienenud, et harwa juhtub inimest, kes suudab haarata kõike. Seda wõiwad eriti andelised inimesed, kes sügawasti armastunud oma tööse, kes jannuwad teadmiste järele, omawad palju kirglist energiat, ning oma mõistuse ja tugewa tahte poolt wastawad Napoleoni kuulsale nõudele, et wäejuhile tarwilikkude omaduste suhe peab kujutama endast nagu kwadraadi, mille üks külk väljendab mõistust, teine — tahtet, ehk Suworowi soovitusel silmamõõdu, kiiruse ja rõhke ühendusest ühes iifus.

Meie aja juure ja tehnilise sõjawäe juhtimine esitab hiiglaraskest. Geenuste sünnitamiseks kulub aastajadad, ja nende ilmumine sõjawäe ridades on eriline õnn, mille pääle lootma jääda ei wõi. Seepärast on waja õigel ajal ettevalmistada suurem arw häid teostajaid, kes põhjalikult tunnawad oma asja ja mõistawad arufalt elluwia sõrgemalt poolt antud näpunäiteid. Ainult sel tingimisel on wõimalik praeguse aegse juure sõjawäe ühijed jõupingutusi suunida asetud eesmärgi saavutamisele.

Wastawate wäejuhtide ettevalmistamiseks tuleb asja nii ajada, et sõjakoolides ja — mis weel tähtsam — teenistuses olles ohwitserkonnas kõweneksid ja areneksid nimelt need mõistuse ja iseloomu omadused, mis on eriti tähtsad sõjale sõjawäelasele, ning et paralleelselt sellega omandataks uusi tarwilikke teadmisi, ilma milleta ei saa sammu pidada keerulise sõjaasjandusega, järgnewalt ei saa ka omada autoriteeti alluwate silmis. Ainult niisuguse püsiva teadusliku ja süstemaatilise tööga wõib luua küllalt juure inimeste kontingendi, spetsiaalse teadmiste tagamiraga, hää teenistuse tundmisega, kes ühtlasi oleks kaswatud sõjalises waimus; ainult niisugusest juhtide kaadrist wõib juure edu lootusega walida iifkuid, kes täiesti kõlblikud kõrge mate kohtade pääle sõjawäes.

Inimeste walik on üldse wäga raske ja selle küsimuse õnnestunud lahenduseks nõutakse wanematelt juhtidelt palju teadmisi, kogemust, suurt tähelepanu, õiglust, erapooltust ja, pääle selle weel, niisugust truidust teenistuse huwide wastu, mille juures iifkitud asjad ja sümpaatid ohwerdatakse täiesti asja enda kasuks.

Ka Napoleon on sellel alal eifinud; eeskujuks wõib mõtta feldmarshal Moltke tööd Suure Kindralstaabi loomise alal. Hoiatawaks eeskujuks peab mõtma Saksa keisri Wilhelmi tegewust juhtide määramisel

ilmastõja lahtipuhkemise ajal, mil niisugused mehed nagu Hindenburg, Ludendorff, Mackensen ja paljud teised ei määratud mitte niisugustele kohtadele, mille päale nad oma rahuaegsete kohtade järele loomuliku õiguse omandajid; näituseks kindral Ludendorff oli rahu ajal operatiivosakonna juhataja Suures Kindralstaabis, kuid oma raudse ieloomu poolest oli ta wastik inimene — keiser Wilhelmi antipaatia kindral Ludendorffi wastu ei ole jaladus ja Jumal teab, mis oleks fõgu ilmaft ja meistri saanud, kui Marne lahingu päewadel Beaforteri operatiivosakonna juhatajaks oleks olnud murdmata tahtega, põlewa hingega ja raudsete närwidega inimene, nagu jeda Ludendorff oli.

Juhin tähelpanu oberst-leitnandi Foerster'i teose, „Graf Schlieffen und der Weltkrieg“ I ja II jao pääle, kus ta muu seas kirjutab:

„Näib, nagu oleks see Saffamaa saatuse traagika, et Ludendorffi tuline hing, kes aastate kestusel operatiivosakonna ülemana fõgu oma jõu sõja ettevalmistamisele pühendanud, sõja lahtipuhkemisel tema (s. o. kindral von Moltke) kõrwal ei seisnud. Tema oleks, jeda mõime küll tunnustada, oma närwide kõwadusega, ieloomu tugewusega ja kirgliku tahteduga kõige paremaks täienduseks olnud oma juhi (s. o. kindral von Moltke) kõrgetele waimlistele omadustele. Kii ei olnud, nagu näib, tema, s. o. von Moltke, läheduses olewate meeste hulgas ühtegi, kes wahetpidamata pääletormawate, mõimjate ja tihti teineteisele wastutäiwate sõjamõimjete all oleks suutnud awalbada üle terwiku walitsemat pilku ja niisugust etteaimawat kaugele nägewust, mis waba eelarwamiste ja soowide kõbidust on ning mis enesepettuse eest hoiab ja asjade segadusest ning selgusetusest tõde aimab ja tunneb.“

„Weel selgemini illustreerib inimeste waliku raskust ja selle tähtsust riigi elus kindral Baumgarten-Crusius oma teoses „Deutsche Heerführung in Marnefeldzug 1914“:

„Marne õnnetu põhjused ei olene mitte ainult ühest isikust, nad olenevad — see on wäga walus ütelda wanale, oma keisrile truule, jõdurile — 25-aastasest ennesõjaaegsest keisrivalitjuse korrast. Doreki ja Seidlizi jarnastele ieloomudele, kes otustawatel filmapildudel tuninga nõudmise peale wastasid, et kuningas wõib nende päid rainda, kuid ainult peale lahingut, ei leidunud meie ennesõjaaegses riigi korras aset. Ja seepärast ei ole ime, et neid ka riigi saatuse tund — 9. septembril 1914 — (uue Saffamaa kõige raskem päew) nii kui wanasti, eijale ei toomud.“

„Niisugused kindlad ieloomud puudusid armeede, isegi üksikute korpusete ja diwiiside eesotsas. Mõistnud ja tundnud on nad kõit niisama, kui kindralid v. Quast ja v. Kluge, kes taandumise käsku Marne lahingu raskel päewil täita ei tahtnud. Kuid keegi komandeerivatest isikutest pole otstust wõtnud: Mis, taandumine? Ei! Enne peab wõit käes olema!“

„Toon weel ühe näituse. Oleks ometi kindral v. d. Marwitz Marne lahingus seletanud: „Ei, enne pean mina inglased Marnesse wiskama, tegutsedes ühenduses Vinsingeni gruppiga, kes oma wafatu tiiva tagajõudbamiisest 2½ tundi sellest tagasi äräitles ja kell 2 (14) päewal „täiesti rahulifult ja waenlastest jegamata“ üle Durca'i idasse taandus. Kuulake aga wahwaid rinde wõitluseid 5. jalgwäe diwiisist ja 2. armee ratsawäe korpuselt ja Kräweli brigaadist, mis nad arwajid. Nad oleks jeda teinud (s. o. inglaste päälesurumise tagasi löõnud), liiades uue ime 1. armee korpusete ime tegude juurde.“

„Ja 2. armee juures: oleks ometi VII armeekorpusete komandeeriw kindral, 13. jalgwäe diwiis ja 1. armee ratsawäe korpusete juhid ütelnud: „Parem suure Dollau juures, aga ei tagane“. Oleks ometi kaardiväe korpus nõudnud: „Enne laske meid wõida! Meie ajal on nähtawasti juba lõpp käes!“

„Oleks ometi 3. armee parempoolne grupp, kes kästus taandumist kohe ei alustanud, selle juurde jäänud, et enne wõitu saawatada, nagu selle XIX armeekorpusete komandeeriw kindral läbiwõis ja kuni 11. septembri hommikuni wallatud seisukohtele jäi!“

„Oleks ometi 3., 4. ja 5. armee juhid kõrgema sõjawäe juhatajate mille waimlist nõrkust nemad ammugi läbi nägid, käsu wastu pääletungi 10. ja 11. septembril täie jõuga edasi wiinud kuni lõpuliku wõiduni, mis nii käega katjutawalt lähedal oli!“

„Sellega ei ole weel möõdalastud juhuste rida, mis wajasid kindlaid juhte, kaugele loetud. Ja mis on selle ootamata nähtuse põhjus? Üks lihtne näitus selgitab selle. Kuni kindral v. François, kes, olles 1. armeekorpusete eesotsas, mitu torda wastu käsku terwiku kasuks talitas, 1915. a. jaanuaris lääne rindele jõudmise puhul keisri juurde ilmus, lõpetas wiimane (s. o. keiser) jutu sõnadega: „Näid Jumal kaasa, François. Teie teete oma töö ka siin. Kuid käsku täitma peate Teie. Teie olete liig iseseisew iseloom.“

Andeksandmata on lasta niisuguse tõsise, raske ja wastutusriikka asja juurde, nagu jeda juuremate wäeüksuste juhtimine on, inimest, kellel läbitagemata wästaw kool, kellel puuduwad tarwilikud teadmised ja fõgumised, kes pole ühtekaswanud sõjawäega ja kuni üdini läbiimbund sõjalisest waimust.

Tuletagem sagedamini meelde, et sõjawägi on loodud sõjaks, ja kui tuleb raskete katsumiste tund, et meie peame walmis olema selleks. Pühaks kirjast on öeldud: „Ei tea, millal peigmees tuleb...“

Üks asi on olla asjatundja, korrekt, mõistja ja osaw teise ettefõrutuste täitja, kuid hoopis teine asi on juhtida ja lahendada raskeid ülesandeid werisel lahinguwäljal, wõtta enda pääle täieliku wastutuse wõimalikude raskete tagajärgede eest; hoida oma käes teiste endasarnaste elu, panna mängule oma sõjawäe au ja isamaa juuremad huwid!

Kui palju on waja ieloomu, otsustawust, energiat, usku oma jõusse, kodanlist julgust, — et kõike jeda wõtta omile õlgadele, ise kõige selle eest wastutust kanda. Argem unustagem kindral von Bülowi otstust Marne lahingu kui eitawa eestuju.

Kui auiline ja kuulus on wäejuhi oja, kuid ühtlasi nii raske! Kui palju peab olema andmeid, et auge wäljatulla rasketest katsumistest!

Kindral Ludendorff omis mälestustes ütleb: „Juhid pääle tormab palju, temal peawad hääd närwid olema; ainult riigipää, riigimees, kannab, kui ta jeda selge jüdamega teeb, jedaama mis wäejuht. Temal on tegemist aga ainult ühe tugewa otusega, wäejuhi pääle langeb neid iga päew ja igal tunnil. Temast oleneb mitmesaja tuhande, isegi terwete rahwaste hüwang ja häda. Sõjamehe jaoks ei ole miskit suuremat, ega ka miskit raskemat, kui sõjawäe eesotsas seista.“

Tõsises wäejuhhis peawad olema ühendud teadmine, oskamine, suur algatuswõime, pedagoogiline talent, iseseisew ja otustuswõimeline ieloom, andumine oma asjale.

Loomulik, et juht, kes tahab oma sejutoha kõrgusel püsida, ei wõi rahulduda ainult sellega, mis omandud fõolipingist, ta peab wiisa tööga suurendama omi teadmisi, hoolega õppima oma ala praktiliselt, et walitjeda selle üle täielifult.

„Kritik des Weltkrieges“ autor ütleb, et wanemalt juhtidel meie ajal pääle tõwõime, täpikäsluse ja taktilise fõoli nõutakse igatahes weel rohkemat; peab nõudma ülenlatawat pilku üldharidusse, s. o. majandusliste, kultuuriliste, riigialooliste, sotsiaalpoliitiliste, tehniliste, psühholoogiliste j.n.e. küsimuste üle. Tähtita ja sõjaajaloo põhjalik teadmine peab wäejuhi instinkti juures operatiivõimiks arendama. Inglise colonel Fuller omas kuldaurahaga kroonitud teaduslikus töös ütleb: „Tulewikus peab tugewasti tegemist tegema sõja mehaani-

laga. Peab uurima modern inseneri ajatüju ja wanu sajad aastad tagasi tehtud äratõmbeid (joonistusi), mis kirjeldavad tulewikajaid ja gaasipomme, see paneb „aju wõlbid“ wibreerima ja äratub uusi ülesleidmisi; peab uurima sõjariistade arenemist Sarrissast kuni „Tuf“ kuulipildujani. Tegelikult peab saama pühendatuks sõjainstrumentide bioloogiasse“.

Tuleb kindlasti omandada mõte, et teenistuses iga samm edasi paneb päale kõlblise kohustuse laiendada teadmiste piire, et saada täielikult meistriks omal alal ja mõista seda edasiandma ka teistele.

Teadmine ju oskus annavad juhile tarwiliku autoriteedi, ilma milleta suurema üfjuse juhtimine ja walitsemine ei saa edurikas olla.

Süüsi ei ole veel kaugelki küllalt oma asja teadmiseft, mis rajatud juhi kõrgel mõistuse tasapinnale: on waja veel omada tarwilikke moraalseid omadusi, sest sõjaväelisel alal oleneb edu sagedasti enam tahtest kui mõistusest. (Mäitufets kindral v. Moltke (noor Moltke) kui wäejuhi omadused Marne lahingus).

Kordan veel, ärgem unustagem Napoleoni sõnu: „Sõjapidamifeks on waja energiat, otjusswõimet ja tugemat taht“.

Nimelt need omadused mõjuwad kaasa initsiatiivi, selle algatuswõime arenemisele, ilma milleta noorematel juhtidel on raste juhtida omi osafid ja teostada tähtsaid ülesandeid lahinguwäljal, kaugel wanemate juhtide filmist ja juhatuselt.

Ammu juba on küllalt kirjutatud eraalgatuse tarwiduseft, kuid kahjuks ka meil jääb palju sellest ainult paberile.

..... Initsiatiivi waimus kaswatud juhid teiwad ainult niifuguses sõjawäes,—ütleb v. Blüme („Strategia“)—kus ifiklist algatust hellitakse ja ergutatse“.

Initsiatiivi wõib arendada ainult siis, kui teda ergutakse, andes ärateenitud tunnustuse oma abiliste tööle, mitte wahelolegades piifasjadesse, waid ainult suunides nende tegewust; ei tohi anda suurendud tähtsust wäikestele efitustele, mis alati möödapääsematud meie rastes ja keerulises töös.

Alaline hoole all hoidmine, ohelikku pidi wadamine surub alla ifiku ja mõjub kahjulikult ohwitserkonna ettevalmistuse päale, sest et lõpulikult murrab ifeifiswuse ja tapab initsiatiivi waimu. Tagajärjeks sellele süsteemile on hästi ettevalmistud ja mõtlejate juhtide puudus.

Tõesti, mis wõib nõuda juhtidelt rasketel lahingu filmapilkudel, mil pannakse mängule palju, ka oma elugi, kui rahu ajal neile pole lubatud talitada ifegi seaduses ettenähtud wõimupiirides; kui alluwad ei julge harjumise puudusel awalbada oma arwamist, sest et nende arwamist ei ole tunnustud ega arwesse wõetud?!

On tarwis, et igaüks teeks oma töö ja wõimaldaks teistele ifeifiswalt täita seda, mis nende päale pandud; seejuures waja alati meelepidada, et meie keerulises töös wäikesed wead on mitte ainult wõimalikud, waid ifegi möödapääsematud, ja seepärast ei wõigi tühistada ifikasjade wastu afuda waljuse seifutohale ning karistada iga wäikefse efituse eest. Sest ainult see, kes midagi ei tee, ei efiti kunagi!

Töötades teatud sihis, andes juhatusi ja harutades alluuate tegewust, ei ole üleiligne, kui wanemad juhid ka ifeenda poole pöördufid, oma kallal töötakid.

Juhid on kohustud mitte ainult kontrollerima, waid ka õpetama, ja seda mitte ainult sõna ja näitega, waid pääasjalikult ifiklike eestujuga. Waadates wanemate tegewust, järgnedes nende eestujule, saawad alluwad järkjärgult kaswatud teatud teenistuslikkude ja moraalfete nõuete waimus...

On tarwilik, et need nõuded oleks koostõlas sõjateaduse elementaartõdedega ja eefifaga, et nad wastaks täielikult praeguse aja waadetele sõjaasjanduse päale ja ei oleks wastolus elu ja teenistuse olude antud tingimustega ning täijate kätutada olewate abinõudega.

Tähtsam järeldus wiimaste sõdade kogemustest operatsioonide juhtimise suhtes on see, et wäejuhid ilma põhjaliku teadusliku ettevalmistusega, tugeva tahteta, energiata, otjustawufeta, ifetegewufeta ja wastatusjulguufeta wäewalt wõiwad loota mingifugust edu saawutada. (Wõrrelge Soldau lahingus VI armeekorpuje kindral Blagowefhtifhenfki tegewust Ortelsburgi all Saksia kindral von Bronnau IV referw armeekorpuje juhi tegewufega Marne lahingus).

Seepärast omandab sõjawäe juhtimise elemendi iga külgne ettevalmistus erilise, riiklike tähenduse.

Et aga wõimata haarata kõiki sõjaasjanduse harufid, siis on waja ifeifialiseeruda ja igaüks peab kõige esmalt teadma seda, mis tal kõige enam waja, aga mitte lastma end laialiwalguda kõigisse piifasjadesse.

Kõikide wäeliikide taktiline ettevalmistus peab feisima kõige ees. See on eriti tähtis wanematele juhtidele, kes peawad wäimata töötama mitte ainult enese täiendamiseks, waid tegewalt ja ifiklikult osawõtma alluuate ettevalmistuseft. On mõbda see aeg, mil mõned wanemad juhid mõtlefid, et kui jõutud teatud astmeni, siis wõib puhata loorberitel ja piirduda paberite allakirjutamisega, mida meie staapides ja kantseleides küfjetakse nagu pannuooke wastlapäewal.

Wanemate juhtide õppufi organiseerides on waja päämift tähelpanu pöörata sellele, et oleks sagedamini õpetöö ifififelt, teenistuses teineteifele lähedal feiswate ifitute ringis, tingimisel, et taktilised tööd tehafse ifeifiswalt ilma etteütletateta.

Weel suurem tähtsus on töödel wäljal ja eriti wäe osade tegelikul juhtimisel manöwürites. Kahjuks puudub meil selles suhtes veel palju.

Eestuju on külgehaflaw. Seepärast on äärmiselt tarwilik, et wanemad juhid rohkem õpifid, aga mitte ainult ei arwustaks, et nad oma ifiklike tööga äratafid alluuate energiat ja armastust asja wastu.

Ergutades tarka ja truufüdamlifku tööd, austades wõõra arwamist, olles häatahlik möödapääsemata wäikeste wigade wastu ja mitte haawates oma nooremate abiliste enesearmastust, annab juht tugewa tõuke wiimaste ifetegewufele ja sellega aitab mõjuwalt kaasa initsiatiivi kõwenemisele.

Initsiatiivi arendamine läheb meil nii raskesti forda wõib olla seepärast, et meie endile aru ei anna sellest, et selle tegelik elluwõimine nõuab ifiklike foosfeifu fauafefiwat kaswutamist teatud waimus ja et kaswatus peaaegu täielikult oleneb wanematest juhtidest, kes teenistuse huwides on kohustud järelandma mõnedeft oma waadetest, mis mõnikord wastolus on praeguseaegsete sõjaasjanduse nõuetele.

Ei ole tahtlut, et initsiatiivi ergutamine mõjub hästi ifeloomude wäifatujuumemisele, sest et inimene, tegutsedes enam ifeifiswalt, harjab otjustama ja wõtma enda päale wastutust.

Ent harjumus on ju teine loomus!

Ifeloomu tugewuse, energia ja tahtjõu ilmutumist sõjawäelaste keskel tuleb terwitada, sest need omadused on äärmiselt tarwilikud meie töös.

Wäejuht peab mõijima walitjeda teiste üle, käskida. Tema peab järelandmata oma taht awaldama tähfatel juhtumistel ja tungiwalt nõudma oma käskude täitmist, waatamata kõige raskema olukorra ja lahingu foleduste päale.

Kuiifugufeid ifeloomu omadusi wõib arendada ainult nende tähelpanelikul kultiveerimifel, kui lubatafse juurt arwamiste ja tegewuse wabadust alluuatele ja kui ollakse kannatlik mõnede, mitte alati meeldiwate ifeloomu awalduste wastu, seejuures muidugi ifilmaspidades diftiplinaari ja alluufust.

Asja kaju pärast wõib waadata wahesti läbi sõrmede mõnede wäljaastumiste päale, kui wõib arwata, et nad olenewad ifeloomu omadustest, mis on wäga wäärtuslik lahingu olukorra tingimustes.

Tuleb meelde hufkawaft mõtteft kõiki ifeifele taja-pinnale; meelde; on waja leppida ifilumata inimeste

ijeloomuga ja anda vähem hoogu üleliigset kohanema-tele, kes mõtlewad enam meeldimiseft ja omi isiklikkude toimingute jondajamistest, kui neile kohustuseks tehtud ülesande häält ja kohujetruust täitmiseft.

Uurigem tähepanelikumalt ümbritsewat oluforda ja inimesi, targalt kõrvaldades kõike teenistuseks wähje kõlbulikkude ja kahjulikkude, tuues päewawalgele kõike paremat, mis talulil ja tarwilil meie töö progressile.

Arusaadam, et kõike seda täita ei ole kerge ja nõutaffe terawat tähepanu iseenda wastu, suurt mõtte- tööd, energiat ja mitte ainult erapooletuse elluviimist, waid ifegi enesjalgamist, et mõista digel ajal isiklikud huwid ohwriks tuua üldisele talule.

Ringiwaadates märkame, et teenivate isikute hulgas eralduwad kaks päämist kategooriat: üks, mille hulka kuuluwad palawalt oma asjale andunud inimesed, kes ennasjalgawalt teeniwad seda, ainult selle kasuks töötawad; need inimesed asetawad alati kõige ette nende pääle pandud asja huwid, pärast alles omale alluwate huwid, kes sama hoolsalt teenistusele andund, ja ainult lõpuks mõtlewad oma kodusse asjade pääle. Muudugi leidub wähje niisuguseid ennasjalgawaid teenijaid, ideaalse waatega elu ja oma kohustuste täitmise pääle. Teine kategooria, kuhu kuulub suurem hulk, mõtleb esmalt isiklikest asjadest, siis lähedalseisjate isikute huwidest ja ainult kolmandamal kohal on teenistus, mida nad püüawad täita korralikult, rõhutades pääasjalikult wälisil külge, mille pääle kahjuks jeni ajani on pöördud liig suurt tähepanu wäikeste silmaringiga, wähetöötawate ja puudulikult asja siust arusaamata juhtide poolt.

Meie raste ja keerulise ala põhjalikult parandamiseks ja sõjawäe tõstmiseks igas juhtes tarwilikule kõrgusele, nii mõistuslikus kui moraalises juhtes, on waja pingutada kõiki jõude ja ajada asja nii, et wastawate nõuete, nii teaduslikkude kui moraalsete, esitamise abil täies ulatuses kaasandjuda ijeloomude wäljatunemisele, iseseiswusele töös ja juhmise kogemusele ja niisuguse suurendada esimese kategooria isikute kontingenti ja kõrwale heita kõige vähem kõlbulikkude teistest kategooriast.

Truuüdamlikku, läbimõeldud, kawakindlat ja energilist tööd jelles sihis ei wõi edasi liidata. See asi nõuab erilist tähepanu, hoolsat ja osatawat tööd, ainult sel tingimisel on meil digus lootatagajärjerrikkaid saawutusi.

Tarwitamistest tingitud nõuded kutsuwad esile teatud ettepaneku; ainult on waja, et nõue wastata wõimalikult rohkem neile wajadustele ja ideaalidele, mille teostumine on meile eriti soowitaw.

Särelikult on waja luua niisugused oluforra tingimused, mis jõurikkalt kaasandjufid teadjate inimeste ettevalmistusele, kes tulijest huwitud omast tööst ja jügawalt andunud sellele, kes järhjargult omandawad tarwiliku kogemuse kõigil teenistuse astmetel, kes arendawad initsiatiivi, kofnikaswanud sõjawäelaskonnaga ja kes küüniwad sõjawäe hinge.

Niisuguse töö juures, ja kui sõjawäelaste hulgas on isikuid wastawate füüsiliste ja moraalsete omadustega, wõib omada inimeste kontingenti, kes põhjalikult ettevalmistatud ülesandele, mis langeb osaks meestele, kes kutsutud juhtima suuremaid ühisi.

Ainult sel juhtumisel, kui on olemas wäljawalitud juhtide kontingent, wõib suurel määral kergendada rasket walikut kõrgematele kohtadele sõjawäes ja panna igahühte kohale, mis temale enam wastaw ja millel asudes wõib ta kõige suuremat kasu tuua.

Inimese loomus on wäga mitmekülgne; tema wõimused, waimlijed ja füüsilised omadused on dieti mitmesugused; täiust ilmas ei ole. Tuleb osawasti walida olemasolewast materjalist nimelt see, mis kõige kohasem antud asjale, ja julgesti anda eesõigust inimestele, kelle jaatawad omadused teatud tegelemisele on ülekaalus tema mõõdapääsemata puuduste kõrval.

Bidagem alati meeles, et sõjaasjanduses on ijeloomu omadustel hiigla tähtsus; seepärast walitagu juhtiwatele kohtadele isikuid mitte ainult harituid ja kogenuid, waid ka tugewa tahteduga, energiaga ja otjuswõimega.

Sõjawäelase worm ei pea ehtima liig rahulikkude ja kofanikkude wõimetega ja ijeloomuga inimesi.

Sõjamehe oreooli ja mõju moodustawad pääasjalikult sõjaline waim, tahted, oskamine käskida, wõime kiiresti otustada ja energilijelt tegutseda, uskudes oma kutsesse, oma sõjawäe ja rahwa jõusse ja ausse.

Ainult niisuguste waadete ja kaswatate juures wõiwad sõjawäes sündida kuuljad juhid, kes kutsutawad endast sõjawäe ilu ja uhkuse ja kes mõistawad raskete weriste katsumiste tundidel wiia teda wõitule.

Meie jügawa weendumuse järele on praegu kõige tarwilikum ja edasilükkamatum ülesanne sõjawäe walitsemises ja juhatamises joodsate teenistuse tingimuste loomine, energiline, hoolas ja ennasjalgaw töötamine wäejuhtide ettevalmistamiseks ja walituseks.

Ei mistisugune teadus ega tehnika täienemine, mis üldijest küll äärmiselt tarwilik sõjaasjanduses ja mille laialilaotamise eest tuleb alati hoolitseda, ei anna füüsi lõpulikkude ja soowitawat tagajärje — wõitu — kui meil puuduwad kohajed juhid.

Meil on pääasjalikult ja kõige esmalt waja anderrikkaid, mehiseid, tugewa waimuga ja rikkalikkude kogemustega wäejuhte, kes mõistaksid wälja õpetada neile usaldud osajid, koostölas nüüdseaja sõjateadusega, ning kaswatada neid tõsises sõjalise mehijuse waimus; niisuguseid juhte, kes raskete üleelamiste filmapiltudel jüritawad jõdurite südames kirglike iha wõita eht surra ja kes murdmata tahte ja energiaga heidawad neid, waatamata ohwriks pääle, sõjadne kaaludele, suurte ülesannete teostamiseks, milleks on kutsutud rahwa sõjariistus jõud, et kaitsta tema hüwangut ja au.

Meel ferd õppimiswõimalustest.

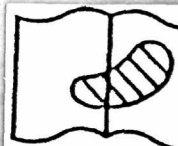
O. Sternbeck.

J. Lutjar („Södur“ nr. 18) katsub näidata, et objektiwne töde tema pool seisab ja tema õppimiswõimalusteks ifkagi ainudige tee on ära näidanud.

Dieta ei peaks sellele artiiklile wastu waidlemagi — tas on nii palju faktilisi wigu ja ajaloolisi „arusaamatusi“, et need tähepanelikule lugejale ifegi küllalt selget feelt kõnelewad. Autor annab nimelt mõnes kohas ettewaatamatalt wälja, et ta ilma sõja sündmustiku kaunis nõrgalt tunneb ja juba see teeb lugeja ta wäidete kohta kaunis umbuslikkuseks ja lasteb kaunis kindlasti oletada, et siin ifka tõesti enam subjektiivsete ja pealegi õige pealiskaudsete muljetega tegemist on.

Mis ütelda, näituseks, seletuse kohta, et Samsonowi armeed ainult wenelaste äraandmise ja weel mõne kindrali wäärjammu tagajärjel lööbud sai? Kui see ka nii oleks olnud, siis kuuluks ka see sõjakuusti walda. Ka äraandjaid waenlase wäes peab oskama joetada, ka see on omapärane kunst. Ei mäleta suurest sõjast ühtegi juhtumist, kus sakslased kellegi käest jellepärast rängalt lüüa oleksid saanud, et neid mõni oma mees juurejooneliselt ära oleks andnud. Kui juttudel wenelaste äraandmise üle põhi all on, siis öld sakslased ka sel alal suuremad meistrid kui teised: nad oskaksid joetada suuri äraandjaid, teised aga mitte.

Ufi ei seisa siin aga sugugi mitte äraandmises. Wida Tannenbergi ja Angerburgi lahingutest õppida wõib ja õppima peab, on see otustuswõime, õige arusaamine waenlaseft ja waenlase ifeetralduste tõesti hulljulge äratasutamine, millega Hindenburg selle operatsiooni läbi wiis. 20. augustil (u. l. j.) oli Saksa 8. armeede (4 forpust ja 2 ühikut diwiisi) käst antud

Wisla taha ära taganeda, sest et armee juht, kindr. Brittmitz arvas, et 250000 meest juurele Rennenkampfi armeele ja 200000 meest suurele Samsonowi armeele vastu panna ei jõua. 21. ja 22. augustil olid liikumised selle käsu täitmiseks käimas. 1½ korpusit kaitstes taganemist edasitungiwa Samsonowi vastu. Järmedeliinil Lötzeni juures ja Isonapool Lötzenit võitlesid nõrgad arriergardid. 23. augustil jõudis Hindenburg Ludendorffiga Marienburki ja otustas 8. armee taganemise seisma panna ning wenelasi lüüa. Selleks jättis ta tervele Rennenkampfi armee väerinna 2 brigaadi ejuimesest ratsadiivisist, mõned landwehri osad ja landsturni Königsbergi kindlusest. Neid osajid oli nii vähe, et terwed frondiosjad wälweta jäid ja üksikud ratsajalad isegi Hindenburgi peaforteri lähedale ärewust jünmitama pääsesid. Sellega sugugi mitte rehkendades, pöörati terve ülejäänud osa 8-dast armeest 4 korpusi ja paar üksikut brigaadi Samsonowi vastu. Kõsimus oli, kas jääb Rennenkampfi oma armeega Saksa armee peaaegu täiesti lahtises seljataguses ja kolm päewamarssi sellest armeest eemal seisma, kui Samsonowit lööma hawatse, või mitte. Kui selles armees ka kes teab kui palju „äraandjaid“ oleks olnud, ei oleks ainult äraandmise peale põhjendades seda kõsimust mitte jaatavalt otustada võinud. Siin oli waja julgust ja otsustuswõimet, ning ainult selle läbi päästeti seiskord. Üksikute lahingute käit ei muuda selles asjas midagi. Ja just see on, mida wäikene, alati juures ülekaalus olewa waenlase vastu wõitlew sõjawägi sellest ja teisest sellejarnastest operatsioonidest õppida võib ja õppima peab. Kui ta seda ei tee, oma filmad nende poole pöörab, kel terve ilma elaw jõud ja terve ilma metallurgia kätutada on, ja nende wõtteid ainumaks wateks hakkab tunnistama, siis ehitab ta rängalt.

J. Lutsjarile ei meeldi ehk just Tannenbergi näitus. Tal on sellega nähtawasti isiklikud muljed ja kogemused seotud, mis tal diget pilti tumestawad. Wõib ju teise näituse tuua. 1916. a. suwel, kui „äraandjad“ Wene wäest ära olid pühitud, Brusilow oma juurt pealetungimist algas ja ka teistel Wene wäerinna punktidel määratud läbilöögi jõud kokku olid tõmmatud, oli Wene wäerinna referwis sakslastel ainult üks ratsabrigaad. Ja ometigi pandi pealetungimine seisma, operatiwsest ei wõitnud wenelased selle suwe jooksul midagi, otjustawat lööki ei juudetud kujagil anda. Milles oli saladus? Jällegi jamaš manöwri juures sakslaste pool. Terwed frondiosjad jäeti peaaegu tähtsaks, Riia wäerinnal pidas üks nõrk diwisi pikemat aega 40 wersta fronti oma käes, et otjustawal kohal vastu panna jaksata. Jällegi just see asi, mida me ei iseäranis waja on õppida.

Neid näitusi wõiks palju tuua, kuid asjata on neid siin üles lugeda. Ma arwan, ta neistki on selge, mida mina tõendada tahan. Enam õppida wõime meie sealt, kus mitmeordse ülekaalu vastu püsida juudeti, kui sealt, kus terve ilma elaw jõud ja metallurgia wabalt liikwele panna wõidi.

J. Lutsjar tunnistas sakslaste osawust seal, kus teda tõepoolest wäga vähe oli ja kust meie õppida wõiksime, kuidas mitte talitama ei peaks. Ta soowitab eriti tähelepantu pöörata Hindenburgi manöwreerimise peale Prantšuse sõjawäljal, millega Prantšuse kindlused üksiteise järele sakslaste kätte langenud, ilma et prantšlased neid ära kasutada oleks suutnud. Hindenburg oli 23. augustist 1914. kuni 29. augustini 1916. a. idawäerinna ülemjuhataja ja ei juhatanud Prantšuse wäerinnal ühtegi jammu, peale selle ei ole Prantšuse wäerinnal niisugusest katastroofilisest kindlustelangemisest, nagu seda J. Lutsjar kirjeldab, midagi kuulda olnud. Hindenburg määrati wäljasõjawäe kindralstaabiülemaks, j. o. tegelikult ülemjuhatajaks, 29. augustil 1916, kriitilisel filmapilgul, kui waja oli einast maksu mis maksab kaitsta — suurepäralise

manöwri peale ei saanud enam hästi mõelda. Kuid ka siis tegi Hindenburg oma kaastöölisega määratud ära, millest õppida võib ja mille peale ma tähelepantu olen juhtunud — kohtsõja furnud wormidesse puhuti liikuma sõja hing, loodi sügawad seiufohad ja liikur kaitse, juudeti need uudised kõige raskemates tingimistes wõitlewatele sõjawägedele kätte õpetada. Kindlusi aga küll enam ei wõetud.

Kindlusi wõeti seal 1914. aastal, kui Hindenburg selle kohta midagi ütlemist ei olnud. 9. septembril 1914. a. oli aga sakslastel juba lõpuliselt kaotatud Marne lahing ja sellega sõja saatus juba osalt otjustatud. Kaotati see lahing osalt sellepärast, et seal just patustati selle põhimõtte vastu, mille peale toetades Hindenburg idas wenelasi löi, et liig wäga üle wifati üks osa wägeid Ida-Breisiimaale, mil teise järgu tähtsus oli, osalt sellepärast, et Prantšuse wäerinnal tol ajal faktiliselt kindlat ja otsuswõimulist ülemjuhatast ei olnud, waid üksikud armeed tähtsate tegewusmomentide kohta üksiteise „koffu leppima“ pidid. Waidugi võib ka siit õppida, kuid ainult seda, kuidas mitte talitama ei peaks.

42 cm. mörseri kohta tahaksin oma opponendilt ainult küsida, millega lasti Antwerpenis fort Wavre Ste Cathérine mõne tunni jooksul ja weel 5 jorti kindluse Isonafondis ühe päewa jooksul täielikult puruks? Mis wõimaldas kindral Beseleril ühe korpuše, madrustediwisi, ühe tagawaradiwisi ja ühe landwehri brigaadiga ärawõitmataks peetur kindlust 9 päewa jooksul ära wõtta? Kui Saksa 4. cm. ja Austria 30.5 cm. batareid liig nõrku tagajärgi andsid, mis tegi siis jorid puruks? Wõi oli seal ka äraandmine käimas?

Seenekest mõista, ei tarwitatud neid riistu sõja lõpul, sest et nende tegewuseks objekti ei olnud. Wäljafindlustused ei nõua neid kaliibrid, ei wõimalda nende tarwitamist.

Kuulipildujate „ülekaalu“ kohta olgu tähendatud, et sakslased ametlikult allikate järele ümmarguselt 4000 kuulipildujaga terwes sõja wäes algasid. Kellel siin ülekaal oli, ei ole raske järel rehkendada.

Suurtükivägi oli sõja algul prantšlastel parem, see on tõsiasi, mille juures keegi ei waidle. Kuid juba 1916. aastal oli Saksa tuge wäljasuurtükivägi prantšlaste omast üle, mis just minu wäidet tõendab, et sealpool just ka kõige raskemates tingimistes organiseerida ja töötada osati, enam, kui mujal. Ja kui praegu kõsimus tõuseks, mis suguseid suurtükide tüüpe saab peatama jääda just Saksa tüüpide juurde, arwesse tuleksid weel kõige uuemad Ameerika tüübid. Seda võib J. L. asjatundjatelt suurtükiväelastelt küsida, lähemaks harutamiseks ei ole minul ruumi.

Tooresainete puudust ei kaetud mitte Soomest, Gestist, Ukrainast ja mujalt, mis siit saadi, oli tül merde. Selleks leiti teised abinõud; ja lõdesit inestama paneb see meeletterawus, millega tuhandeid aseaineid loodi.

Diisipliini ja ohwitseride ning sõdurite wahekorra kohta olen juba ütelnud, et weel aeg ei ole seda küsimust harutada. Weel oleme liiga sündumuste mõju all. Ekstsesid ehk nende puudumine ei tõesta siin, dieti öelda, weel midagi. Kasakatest kui diisiplineeritud sõjameestest ei ole minu aga kunagi juures arwamises olnud, niisama wähe türklastest ja bulgaarlastest.

Milpalju üksikute wäidete kohta. Beatrumbi kohta aga, et sakslased löödud ja mahajurutud on ja sellepärast neid wähe õppida on, weel mõni sõna.

Sakslaste sõjawägi on praegu ainult 100.000 meest juur, see on tõsi. Kuid ka liitlased tunnustawad ise, et see ei ole mitte 100.000 soldatit, see on 100.000 kõige paremat alamohwitseri. Ühe ennesõjaaegse akadeemia asemel töötab seal praegu 7 akadeemiat (kujufed diwisi juures, akadeemia programmiga). Uute ohwitseride ülipõhjalik ettevalmistus, mis waheldamisi wäeolades ja sõjakoolides üle 4 aasta kestab, annab

mis õhwitterisid, kes rooduülesema futsele täiesti on ette valmistatud. Vähesete väeosade koosseisud näitavad otsekohe ära, et siin kõik, mis võimalik, ära on tehtud kiireks suurendamisvõimaluseks. Kõikfugu katseid ja uurimisi jatkatakse täie hooga. Sellest võtavad osa kõik jõudu ja võimalust mööda Nii, näituseks, on kohustatud väeosade ülemad igal aastal toime panema terve rea katsealamsi tähtsate taktiliste küsimuste selgitamiseks ja ühiskute lahingutõrjavormide heade ning halbade külgede kindlakstegemiseks. Almuwad üksteise järele uued, sõjakogemuste peal põhjenedud määrustid ja õperaamatud, mida ijeäranis hoolega — liitlased õstavad ja peab üttema, tarvitavad. Ma arvan, et siin õppimiseks küllalt materjaali on, ijeäranis meile, kes ka wä i k s e kaadri abil tarbekorral mitu ja mitu korda suuremat väge looma peame.

Kordan veel kord, mina ei ole sugugi sakslaste ijeäralise sõber ja ei leia sugugi mitte, et neil kõik ainult õige ja hea oleks. Lihtne näitus: Inglise kuulipilduja lastmise tehnikat külvitulesse puutumas osas loen mina palju õigemaks, kui sakslaste oma. Kuulipilduja taktikalise tarvitamise lahingus mõtan ma aga tervena sakslastelt. Ja ei tunne mina ühe vastu selle juures enam hõmpaatiat kui teise vastu. Ka neid näitusi võiks sadasid tuua.

Peasjalikult põhjened aga terve J. L. vaidlus selle peal, et sealt õppima peame, kust varustust loota. Kuid — kas on J. L. omale küsimust ette seadnud, kas kord ka aeg ei peaks tulema, kus meie enam ennast nende raajusestega trööstida ei pruugiks, mis kalli hinna eest sõprade laualt meile kätte langeb, vaid kus meie enasti i s e varustada suudame? Ja kas on ta omale küsimuse ette seadnud, mis sugused sõjariistade tüüpused meie siis valiksimine ja kust meie siis õpiksimine? Võib olla, ehk tuleks siis ka J. L. meelest õppida igalt poolt, kust aga saab, „objektiivselt.“

Lõpuks veel paar sõna J. L. ainsa määrata ja objektiivse fakti, mitte subjektiivse mulje kohta. Liitlased on võitnud. Mina ei ole seda sugugi jalamud. Kuid millega nad võitsid, kas tehnika ja kunsti kõrgusega, või elava jõu mitmetordse ülekaalu ja äralamatawama metallimasjiga? Kui tee äärest tapetud mees leitakse, on kindel, et ta tapetud on, kuid kes ta tappis, seda teeb tihti ainult väga pikaldane ja hoolas uurimine selgeks. Mõisamuti on lugu siin. Ja mõin J. L. — le tõendada, et liitlased i s e selle küsimuse peale sugugi nii tergelt ja enesega rahulolewalt ei waata, vaid neid katseid ja seda tööd, mis sakslased oma 100000-lise alamõhwitteridewäega teewad, väga ja väga terawalt silmas peawad, sellest paljugi omandades ja ära kajutades.

Bõhimõtete edenemine suurtükiväe tarvitamises ilma sõja jooksul.

A. Maitre, suurtükiväe polkownik.

„Revue d'Artillerie“, Mai 1921. a. — tõlkind H. Brede.

On tihti arvamist avaldud, et suurtükiväega töötamise ja tema ärakasutamise põhimõtetes ilma sõja jooksul täieline revolutsioon on olnud.

Kuid katsume selgusele jõuda, kas tõesti seda suurt sõna siin tarvitada võib. Selleks tuleb meil, maailmasõja mitmesugustes faasides õttandud kogemusi arwesse võttes, uurida nende põhimõtete edenemist, wäljaminnes:

materjaalosa suurenemisest, tehniliste abinõude täiendamisest ja suurtükiväelise juhatusse organiseerimisest.

Enne sõja aegne doktriin.

Kõik meie ennesõja aegsed määrustid ja juhatused toonitavad; et suurtükiväel on täita järgmist: 1) pealtingimisel — murda jalgwäele teed ja tõmmata enese

peale kõik jõud, mis jalgwäe liikumist takistavad; 2) faitsmise juures — takistada waenlase jalgwäe edasitungimist.

Need ülesanded olid läbiwiidamad selle tõttu, et suurtükiväel suur tule kiirus ja kõwa lõhkumise jõud oli, mitte ainult kahtise jalgwäe, vaid ka warjatud ja ijege kindlustud kohtades asuwate sõjawägede vastu.

Lahingu pildi kujutus oli harilikult järgmine: Batareid asuwad äravotawale seisukohale ehk walwepositsioonile. Neist awawad tule eesalgul ainult mõned ühikud. Katjutakse selle läbi waenlast wälja kutsuda tema jalg- ja suurtükiväelise jõu awaldamiseks. Peale seda juhitakse nende peale nii palju batareid, kui see tarwilik paistab, kuid minimaalse arwuga, katsubes igal juhtumisel teatud arwu batareid lastmisest ära hoida.

Et niisugune waade sel ajal küll põhimõttena walitses, tuli juba siiski autoriteetlike häälil kuuldawale; et suurtükiväge tuleb võimalikult ruttu ja kohe täie jõuga lahingusse wiia: tähendab, nemad nägid tule fontentreerimist ja maskeerimist ette.

Mis puutub küsimusse tule pidamise kohta, siis olbi arwamisel, et waenlane ennast meie suurtükiväe tule eest ärapeidab ja selle tõttu väga harwa juhtub nähtawaid märke ja need märgid on tingimata ärapeidetud ehituste taha.

Tihedamaid märke on võimalik tule alla wõtta ainult kaugeil distantidel, ja nad ei ole selle tõttu mitte väga kajulikud: õhuwaatlemine oli ainult lapsekingis ja tema saawutusel olid veel vähe tuntud ja wäikse tähtsusega.

Niisuguste tingimiste juures arwati, et suurtükivägi midagi suurt läbiwiia ei suuda ja võib täitsa rahul olla, kui tema võimalikult wäheha kuulide kulguga suudab osa waenlase jõududest ära neutraliseerida.

Määrustitkude kottuseadjad ei olnud, kahjuks, wäljaminnes wähefist lastemoona tagawarast, suurtükiväe üleüldise tugewuse ja jõusse mitte weendund.

Kõrgem wäejuhatus, ignoreerides waenlase tule ja ijeäranis kuulipildujate jõudu, arwas võimaliku olewat itka ilma suurtükiväelise ettevalmistuseta läbi saada.

Wäljateenistuse määrustik 1913. a. ei käse suurtükiväele tormijooksu ettevalmistada; määrustik kõneleb ainult sellest, et suurtükivägi jalgwäe tormijooksu toetama peab.

Rasket wälja-suurtükiväge prantslastel, võib ütelda, üleüldis ei olnud. Määrustitkudest nende kohta wõis ainult mõned wähefist teated leida: järju trajektuuriumi ja suure lõhkumise jõu kohta. Nende taktilise tarvitamise üle ei olnud aga kusagil lähemaid ja täielisemaid teateid leida.

Suure neljapolgulise diwiiisi juures oli ainult kolm 75 m/m. gruppi, ja diwiiisi suurtükiväe ülem oli diwiiisis väga wäikse mõju ja tähtsusega i s i: umbes nagu wiies polgu ülem diwiiisis.

Kottuwõdetult arwati enne sõda kõik suurtükiväeline jõud 75 m/m. suurtükide sees olewat, kuid sellegi juures odati wiimastelt wõrdlemisi harwa tuld. Rasket suurtükiväge ega usku tema jõusse ei olnud, wähemalt ei tahetud uskuda temasse puht-majanduslistel põhjustel.

Tähendub eelarwamisega astusid prantslased ilma sõtta.

Materjaalosa seisus koos: 3.840 suurt. 75 m/m., iga suurtüki peale 1300 kuuli, 308 liikuwat rasket suurtükki, neist 104 kiirlasjat, kuid wäikse kaugusega (155 m/m. mud. 1904).

Kuid tulid juba kuuldawale häälled, kes suurtükiväe maskeerimisest, tema tegewuse koordineerimisest suuremal wäerimul ja raskest suurtükiväe tähtsusest kõnelesid.

Õnneks oli 1910. aastal üks neist nõudmistest osaltki täidetud ja midagi raske-suurtükiväe taolist loodud. See andis julgust ja jõudu ka teistele oma mõtete ja katvuste eest suurtükiväe-asjanduses edasi võidelda ja selle eduks töötada.

Andmed mitmesuguseist sõja-ajajärjest.

Periood augustist kuni oktoobrini 1914. a.

Prantsuse jalgwägi asus pealetungimisele ilka ilma ettevalmistuseta ja liig tihedais riivides. Kaotused olid väga suured, isearanis kuulipildujate tule läbi. Juba augusti lõpul soovitas Ülemjuhataja pealetungimisele ajuda ainult pärast suurtükiväeliste ettevalmistust.

Saksalased liituvad ja nende eelsalkade juures liitusid kohe ka raske haubitsad, need „suured mustad“, mis nõnda halvasti Prantsuse vägede meeolelu peale mõjusid. Waenlase raskeid batareid lasid warjatud positsioonelt, harilikult äärmiselt distantse, ja meie 75 m/m. ei võinud siin midagi teha. Ja alles nüüd hakati aru saama, mis tähendab üleüldse suurtükivägi, mis tähendab suur kaliiber kõva lõhkeainega ja suur laske kaugus.

Selle tagajärjel otusteti juba 27. nov. 1914. a. rutuliselt kindla raske-suurtükiväe organiseerimisele asuda — iga korpu peale üks grupp (155 m/m., 120 m/m. ja 105 m/m.).

Peab tunnustama, et prantslaste suurtükivägi esialgu tõesti mitte ühtegi võitu ei saanud, ainult pärast, kui nad pealetungimisele asusid ja waenlase lähedaid objekte näha võimalik oli, siis hakkasid prantslastelegi esimesed loorberid kasvama. Oli juhtumisi, kus neil korda läks waenlase suuri batareid pesasid ära hävitada, selle peale vaatamata, et raske-suurtükivägi puudus. Kuid pari nädala pärast selgus, et lastemoon lõpuforral on. Üleüldse oli see esimene periood väga raske, kuid ta näitas kõigile:

suurtükiväe tule jõudu ja raske-suurtükiväe tähtsust.

Stabiiliseerumise periood.

1914. a. lõpuks omandas väerind kindla kuju. Igalt poolt ajuti siis looma ja organiseerima kõige seda, mille järele tarvidus igapäevale selgeks oli saanud. Ka jaksastel tuli lastemoonast puudus kätte, kuid nemad ei lastnud endid mitte oma 77 m/m. hüpnootiseerida ja astusid sõtta 6000 raske suurtükiga.

Prantslastel oli puudus lastemoonast, sest 75 m/m. tarvitasid moona väga palju. Beardõhtu tuli lastemoon valmistamise peale panna ja pea kõik tehased tulid selleks tööle rakendada. Ühilaasi tuli ka tingimata raske-suurtükiväe loomisele asuda, sest viimastest oli prantslastel ainult 308 riiista. Esiolgu tuli kiirustada 105 m/m. suurtükide valmistusega, mis juba enne sõda Creusot' juures tellitud olid.

Muist neist sai valmis 1914. a. lõpul, kõik teine materjal tuli aga korjata kindlustest ja, peab tähendama, et isegi wana materjal meile määratumat kasu tõi. 1914. a. lõpul ajuti ka kaevikute suurtükiväe loomisele.

Sõda omandas positsioonilise kuju ja suurtükiväe tarvitamise põhimõtte hakkas edenema. Tuli organiseerida juured telefonivõrgud, mõnitorid isegi väheste jõududega, tarvis oli luua waatlussüsteem suure maaala peal.

Tuli ka silmaspidada seda vähest suurtükiväelaste arvu, kes juba rahuajal tõendasid batareid tule juhti-

mist ainult kaardi ja bussoli abil. See süsteem sai nüüd üleüldiseks. Üf määrustiteude sisse hakkas langetama ja nõudmised lastemoonajärele kasvavalt hüglasuureks. Seda küsimust jõuti ainult 1916. a. dieti reguleerida peale seda, kui nii mitmed kallid kogemused kogutud olid.

Kevadest 1915. a. hakati metoodilist pealetungimise viisi uurima. Seltingimised selleks olid võrdlemisi väikesed, kuid sarnane mõte oli üles kerfind.

Suurtükiväelased hakkasid nõndanimetud „kontr-suurtükiväe“ mõtet õhutama, kuigi see esialgu oma läbiwiimise juures raskusi väejuhatus ja jalgwäe poolt leidis.

Lahingud septembrikuus 1915. a. Champagne'is ja Artois aga näitasid, et niisugusel organisatsioonil on väga suur tähtsus. Võis tähele panna, kuidas ilmusid suurtükiväe tegewusplaanid igasugu andmetega. Muidugi, ei olnud need veel niisugused plaanid, mis 1916. a. ja hiljem ilmusid, kuid igatahes kindla ja otsustabekohase suurtükiväe tarvitamise mõte oli läbi lõõnud, ja jalgwägi pidi selle tarvilikult tunnustama.

Varsti kästi ka ametlikult Ülemjuhataja Instruktsiooniga kogutud suurtükiväelised andmed 20. nov. 1915. a. ja Instruktsiooniga 16. jaan. 1916. a. tarvitusele võtta. Instruktsioon 20. novembrijst 1915. a. kõneleb suurtükiväe organiseerimisest lahingu tarvis; temas on ettenähtud igajugused suurtükiväe grupid ja suurtükiväelise tegewuse juhatus.

Siin antakse suurtükiväe käsutada juba õhulaevastiki ja mitmesugused teised abinõud waatlus- ja laialise sidadeenistuse korraldamiseks ja sisseadmiseks. Lastmise tehnika areneb ise ka edasi, tarvitades juba topograafilisi metoode.

Chalon'is, Toul'is ja Amien'is korraldeti ja õpeteti raske-suurtükiväe ühisi ja selle juhatusi. Seal uuriti lahingus kogutud andmeid ja otijiti võimalusi lastetehnika tõstmiseks, kuidas esialgset korrekteerimist kergendada, suurtüki kulumiit j. n. e.

Mis puutub Instruktsioonisse 16. jaan. 1916. a., siis kõneleb see üheaajalistest pealetungimistest laial väerinnal ja et need pealetungimised oma sügavuse poolest suurtükiväe ettevalmistamise võimalustest ärripuvad. Siinjamas tähendakse suurtükiväe maskeerimise tähtsuse peale, kusjuures manövrerimise võimalust ära unustada ei tohi. Peale selle toonitakse kindlat ja lähedat sidet suurtüki- ja jalgwäe vahel, mis saavutakse sellega, et suurtükiväe ja jalgwäe juhatused teineteise läheduses asuvad ja et isearalised sidadekomandod asutud on.

Materjaalosa suurenes 1915. a. jooksul märtsi ja. Rääkimata lastemoon valmistamisest, mis ilka suurenes, oli 1. augustil 1915. a. 50 raske batareid asemel, kes sõtta läksid,

246 rasket hobuse abil weetawat batareid,
26 rasket traktoritega weetawat batareid
Kokku: 272 batareid

(Järgneb).

Wastutaw toimetaja: kindralstaabi polkownik Reek.

Wäljaandja: Sõjaväe Spetskomitee.